

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра конституційного та трудового права

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан _____
факультету

_____

(підпис)

_____

(ініціали та прізвище)

« _____ » _____ 2019

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФПОД 3.39 ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ

(шифр і назва навчальної дисципліни)

напрямок підготовки _____ **6.030401 правознавство** _____

(шифр і назва напрямку підготовки)

спеціальність _____ **6.030401 правознавство** _____

(шифр і назва спеціальності)

спеціалізація _____

(назва спеціалізації)

факультет _____ **юридичний** _____

(назва факультету)

2019 – 2020 навчальний рік

Робоча програма з права соціального захисту для студентів за напрямом підготовки 6.030401 – правознавство. – 2016. – 15 с.

Розробник: Омельянчик С.В., к.ю.н., доцент кафедри конституційного та трудового права

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри конституційного та трудового права

Протокол від «02» серпня 2016 року №1

Завідувач кафедри _____ (Журавльова Г.С.)

«__» _____ 2016 р.

Схвалено науково-методичною радою юридичного факультету

Протокол від «05» вересня 2016 року №1

Голова НМР _____ (І. В. Єна)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 030401 право	Нормативна	
	Напрямок підготовки 6.030401 право		
Модулів – 2		Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		4-й	4-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання <u>тести, схеми, задачі, презентації</u>		Семестр	
Загальна кількість годин – 81		7-й	7-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 1 самостійної роботи студента – 2,5	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	12 год.	4 год.
		Семінарські заняття	
		12 год.	4 год.
		Самостійна робота	
		57 год.	73 год.
		Вид контролю: залік	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 30 % : 70%

для заочної форми навчання – 9 % : 91%

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу «Право соціального захисту» полягає у засвоєнні фундаментальних знань щодо правовідносин соціального захисту, формуванню вмінь і навичок застосовувати здобуті знання у правозастосовчій практиці.

Завданням курсу є підвищення методологічної культури, сприяння інтенсифікації творчих зусиль студентства, розвитку їх пізнавальної діяльності, актуалізації знань та формування у студентів наукового світогляду, креативності (спроможності творчо реалізувати фахове та культурницьке покликання), правничого мислення, правосвідомості, правничої культури, моральних та інших якостей фахівця

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні

За підсумками вивчення курсу «Право соціального захисту» студенти юридичного факультету спеціальності «правознавство» повинні:

знати:

- коло суспільних відносин, що становлять предмет соціального захисту;
- чинне законодавство про соціальне забезпечення населення

уміти:

- орієнтуватись у системі джерел соціального законодавства України та міжнародно-правового регулювання соціального захисту;
- аналізувати, узагальнювати та застосовувати норми права соціального захисту України у практичній діяльності, роз'яснювати їх зміст
- розрізняти відносини, що регулюються правом соціального захисту, від відносин, які регулюються іншими галузями права
- застосовувати норми правових актів та користуватись джерелами права соціального захисту, тлумачення норм права, коментарями при вирішенні спорів, складати та оформлювати документи правничого характеру з правовідносин соціального захисту
- підбирати літературу з теми заняття, складати конспекти і тези виступів, знаходити правову інформацію логічно (послідовно, з виокремленням головного, доказово, аргументовано) викладати правничий матеріал із застосуванням знань з різних джерел та галузей права, користуючись правовою термінологією права соціального забезпечення
- застосовувати правові знання з права соціального захисту для оцінювання юридичних фактів, обґрунтовувати їх правову оцінку

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Загальнотеоретичні основи права соціального захисту

Тема №1: «Теорія права соціального захисту»

Тема №2: «Право соціального захисту як галузь права, наука та навчальна дисципліна»

Тема №3: «Система органів публічної влади в сфері соціального захисту»

Тема №4: «Організаційно-правові форми та види соціального захисту»

Модуль 2. Правове регулювання окремих видів соціального захисту в Україні

Тема №5: «Пенсійне забезпечення в Україні»

Тема №6: «Державні соціальні допомоги окремим категоріям непрацездатних громадян»

Тема №7: «Соціальне обслуговування: соціальні пільги та соціальні послуги»

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					Заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	с/п	інд	с.р.		л	с/п	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Модуль 1. Загальнотеоретичні основи права соціального захисту										
Тема №1: «Теорія права соціального захисту»	9	2	–	2	5	10	–	–		10
Тема №2: «Право соціального захисту як галузь права, наука та навчальна дисципліна»	10	–	2	4	4	10	–	–		10
Тема №3: «Система органів публічної влади в сфері соціального захисту»	12	2	2	4	4	12	–	2		10
Тема №4: «Організаційно-правові форми та види соціального захисту»	14	2	2	4	6	12	2	–		10

Модуль 2. Правове регулювання окремих видів соціального захисту в Україні										
Тема №5: «Пенсійне забезпечення в Україні»	12	2	2	4	4	12	2	–		10
Тема №6: «Державні соціальні допомоги окремим категоріям непрацездатних громадян»	12	2	2	4	4	12	–	–		12
Тема №7: «Соціальне обслуговування: соціальні пільги та соціальні послуги	12	2	2	4	4	13	–	2		11
ІНДЗ			-		-			-	-	
Усього годин	81	12	12	26	31	81	10	10		73

5. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Денне відділення (кількість годин)	Заочне відділення (кількість годин)
1.	Теорія права соціального захисту	2	–
2.	Право соціального захисту як галузь права, наука та навчальна дисципліна	–	–
3.	Система органів публічної влади в сфері соціального захисту	2	–
4.	Організаційно-правові форми та види соціального захисту	2	2
5.	Пенсійне забезпечення в Україні	2	2
6.	Державні соціальні допомоги окремим категоріям непрацездатних громадян	2	–
7.	Соціальне обслуговування: соціальні пільги та соціальні послуги	2	–
	Разом	12	4

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Денне відділення (кількість годин)	Заочне відділення (кількість годин)
1.	Теорія права соціального захисту	–	–
2.	Право соціального захисту як галузь права, наука та навчальна дисципліна	2	–
3.	Система органів публічної влади в сфері соціального захисту	2	2
4.	Організаційно-правові форми та види соціального захисту	2	–
5.	Пенсійне забезпечення в Україні	2	–
6.	Державні соціальні допомоги окремим категоріям непрацездатних громадян	2	–
7.	Соціальне обслуговування: соціальні пільги та соціальні послуги	2	2
	Разом	12	4

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Денне відділення (кількість годин)	Заочне відділення (кількість годин)
1.	Теорія права соціального захисту	5	10
2.	Право соціального захисту як галузь права, наука та навчальна дисципліна	4	10
3.	Система органів публічної влади в сфері соціального захисту	4	10
4.	Організаційно-правові форми та види соціального захисту	6	10
5.	Пенсійне забезпечення в Україні	4	10
6.	Державні соціальні допомоги окремим категоріям непрацездатних громадян	4	12
7.	Соціальне обслуговування: соціальні пільги та соціальні послуги	4	11
	Разом	31	73

8. Індивідуальні завдання

Індивідуальна робота студента включає консультації для студентів з методики складання таблиць, схем, логічних ланцюжків; характеристики методики написання контрольних, самостійних робіт, наукових робіт; підготовку з питань до модульного контролю, заліку та іспиту; роботу зі студентами, які потребують навчальної допомоги з окремих тем.

Загалом, індивідуальна науково-дослідна робота студентів проводиться з метою глибшого вивчення змісту окремих питань і тем навчального курсу, а також набуття практичних вмінь та навичок самостійного аналізу окремих міжнародних нормативно-правових актів та актів національного законодавства, юридичної практики тощо з використанням опанованого понятійно-категоріального та методологічного апарату конституційного права.

Загалом, індивідуальна науково-дослідна робота студентів є однією з важливих форм навчального процесу при підготовці юристів-правознавців. Виконання завдань індивідуальної роботи створює можливість глибшого опанування студентами основних теоретичних положень, понять та категорій, що становлять основний зміст навчальної дисципліни «Конституційне право зарубіжних країн», а також дозволяє студентам самостійно поглиблювати та відпрацьовувати володіння основними методами наукового дослідження, розвивати самостійне теоретичне правове мислення.

Індивідуальна робота повинна мати чітку і логічну структуру: вступ обсягом 1-1,5 сторінки формату А4, основна частина обсягом 9-10 сторінок та висновки 1,5-2 сторінки. Загальний обсяг індивідуальної роботи не повинен перевищувати 23-24 сторінок формату А4, не враховуючи списку літератури.

У вступі обґрунтовується актуальність обраної теми, ступінь її наукової розробленості у працях вітчизняних та зарубіжних вчених, визначаються питання, які вимагають вирішення. Також в цій частині роботи вказується об'єкт, предмет, мета, завдання і методологічна основа дослідження, характеризуються джерела одержання інформації.

Основна частина індивідуальної роботи передбачає виконання поставлених перед студентом завдань.

В кінці навчально-дослідної роботи необхідно вказати список використаних у роботі джерел.

Спеціальні джерела і нормативний матеріал студент підбирає самостійно. Консультацію з бібліографії можна отримати у працівників бібліотеки і викладачів кафедри.

Особливу увагу слід приділити підбору нормативно-правових актів, які стосуються теми, монографій, наукових статей та інших джерел.

Надавати перевагу необхідно новітніми джерелами та останніми редакціями нормативних актів. Це дасть можливість уникнути використання застарілих норм і положень. Проте, залежно від мети та завдань дослідження, можуть широко використовуватись і інші наукові, публіцистичні, статистичні джерела, аналізуватися нормативно-правові акти та їх редакції, що втратили чинність.

Наукові джерела потрібно використовувати творчо. Пряме запозичення чужих думок без посилання на автора і просте переписування не дозволяється.

Список джерел, що використовувалися в навчально-дослідній роботі, повинен включати:

- нормативно-правові акти (Конституція України, міжнародні нормативно-правові акти, закони України, підзаконні акти);
- наукові праці (монографії, брошури, статті тощо);
- статті в періодичні виданнях (журналах, газетах, збірниках);
- електронні ресурси Інтернету (дані з офіційних сайтів органів державної влади, міжнародних організацій тощо);
- інші джерела.

Всі джерела розміщують в алфавітному порядку згідно діючих стандартів бібліографічного опису.

Якщо в роботі використані посилання на застарілі (нечинні чи змінені) нормативно-правові акти, то така робота не може бути оцінена позитивно і підлягає переробці.

Вибір теми індивідуальної роботи проводиться індивідуально за узгодженням з викладачем, що здійснюватиме контроль за ходом виконання та результатами дослідження.

Результати індивідуальної навчально-дослідної роботи студента можуть бути оцінені викладачем максимально у 20 балів, які додаються до рейтингу студента у поточному навчально-змістовному модулі відповідної дисципліни.

Індивідуальні роботи, рівень виконання яких оцінений як незадовільний, підлягають доопрацюванню відповідно до зауважень викладача.

До індивідуального завдання входять наступні:

1. **Тестові завдання:** самостійно складіть тестові завдання з теми із посиланням на конкретні джерела отриманої інформації (не менше 20 тестів).
2. **Самостійно розробити презентацію з теми.** Опрацюйте теоретичний матеріал з теми індивідуальної роботи, а результати оформити у вигляді презентації, яка повинна містити не менше 20 слайдів.
3. **Термінологічний словник.**
4. **Скласти задачі (не менше 5–ти)**

№ з/п	Тема індивідуальної роботи	Індивідуальне завдання
1.	Еволюція права соціального захисту в світовій практиці та Україні: порівняльно-правовий аналіз.	Тести, задачі, термінологічний словник, презентації, кросворди
2.	Соціальні ризики та способи їх державного забезпечення.	Тести, задачі, термінологічний словник, презентації, кросворди
3.	Система соціальних ризиків за законодавством України: страхові та	Тести, задачі, термінологічний словник,

	нестрахові ризики. Концепції соціального захисту.	презентації, кросворди
4.	Соціальний захист в Україні: поняття та структура. Співвідношення понять «соціальний захист» та «соціальне забезпечення».	Тести, задачі, термінологічний словник, презентації, кросворди
5.	Конституційне право людини і громадянина на соціальний захист в Україні: механізм реалізації та гарантії здійснення.	Тести, задачі, термінологічний словник, презентації, кросворди
6.	Поняття та предмет права соціального захисту. Метод і система права соціального захисту.	Тести, задачі, термінологічний словник, презентації, кросворди
7.	Джерела права соціального захисту.	Тести, задачі, термінологічний словник, презентації, кросворди
8.	Принципи права соціального захисту України. Поняття та класифікація принципів права соціального захисту. Загальні (галузеві) та внутрішньогалузеві принципи права соціального захисту.	Тести, задачі, термінологічний словник, презентації, кросворди
9.	Міжнародно-правове регулювання відносин у сфері соціального захисту та його вплив на національну юридичну практику.	Тести, задачі, термінологічний словник, презентації, кросворди
10.	Органи управління у сфері захисту та заклади надання соціальних виплат і соціальних послуг в Україні.	Тести, задачі, термінологічний словник, презентації, кросворди
11.	Основні функції та повноваження Пенсійного фонду України.	Тести, задачі, термінологічний словник, презентації, кросворди
12.	Органи місцевого самоврядування в сфері соціального захисту.	Тести, задачі, термінологічний словник, презентації, кросворди
13.	Поняття організаційно-правової форми соціального захисту.	Тести, задачі, термінологічний словник, презентації, кросворди
14.	Соціальне страхування: державне та недержавне. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування як основна організаційно-правова форма соціального забезпечення.	Тести, задачі, термінологічний словник, презентації, кросворди
15.	Соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та	Тести, задачі, термінологічний словник, презентації, кросворди

	похованням.	
16.	Соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності. Соціальне страхування на випадок безробіття.	Тести, задачі, термінологічний словник, презентації, кросворди
17.	Медичне страхування: теоретичні засади та проблеми запровадження.	Тести, задачі, термінологічний словник, презентації, кросворди
18.	Видатки, що здійснюються з державного бюджету: на охорону здоров'я, соціальний захист та соціальне забезпечення. Видатки, що здійснюються з місцевих бюджетів. Трансферти, які надаються з державного бюджету України місцевим бюджетам.	Тести, задачі, термінологічний словник, презентації, кросворди
19.	Державна соціальна підтримка як організаційно-правова форма соціального забезпечення в Україні.	Тести, задачі, термінологічний словник, презентації, кросворди
20.	Поняття трудового стажу, його значення і класифікація.	Тести, задачі, термінологічний словник, презентації, кросворди
21.	Пенсійна система України.	Тести, задачі, термінологічний словник, презентації, кросворди
22.	Поняття пенсій та їх класифікація.	Тести, задачі, термінологічний словник, презентації, кросворди
23.	Система страхового пенсійного забезпечення. Страхове пенсійне забезпечення та його рівні в Україні.	Тести, задачі, термінологічний словник, презентації, кросворди
24.	Недержавне пенсійне забезпечення. Загальні умови призначення пенсій у недержавній пенсійній системі. Проблеми запровадження страхових професійних систем пенсійного забезпечення	Тести, задачі, термінологічний словник, презентації, кросворди
25.	Поняття державних соціальних допомог, їх ознаки та види.	Тести, задачі, термінологічний словник, презентації, кросворди
26.	Державні допомоги сім'ям з дітьми: суб'єкти, види, правові умови призначення та виплати.	Тести, задачі, термінологічний словник, презентації, кросворди
27.	Поняття та особливості житлових субсидій.	Тести, задачі,

	Правові засади призначення житлових субсидій. Субсидії на оплату житлово-комунальних послуг.	термінологічний словник, презентації, кросворди
28.	Поняття, особливості, суб'єкти спеціальних державних допомог. Державні допомоги особам, які постраждали внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС. Державні допомоги ветеранам війни та праці.	Тести, задачі, термінологічний словник, презентації, кросворди
29.	Поняття, ознаки та принципи здійснення соціального обслуговування. Форми та види соціального обслуговування.	Тести, задачі, термінологічний словник, презентації, кросворди
30.	Поняття та ознаки соціальних пільг як виду соціального забезпечення і їх відмінність від соціального обслуговування.	Тести, задачі, термінологічний словник, презентації, кросворди

9. Методи навчання

У викладанні правових дисциплін взагалі, і конституційного права зарубіжних країн, зокрема, пріоритет надається теоретичним знанням. Проте, дедалі більше постає нагальна потреба у проведенні семінарських занять із застосуванням ІР–технологій, адже поєднання теоретичного курсу з практичною діяльністю дозволяє доповнити традиційне навчання і вже зі студентської лави надати студентам можливість ознайомлення з найбільш важливими професійними навичками та навчитись їх застосовувати.

Методів, які пропонується застосовувати для вивчення дисципліни «Прво соціального захисту» пропонується поділити на кілька груп:

1) Класичні та інноваційні до яких можна віднести такі як: «мозковий штурм», експрес-дискусія, використання лекційних плакатів, схем та інших наочних засобів (діапроекторів, дошки), коротких демонстрацій, рольових ігор, робота в малих групах, тренувальні завдання;

2) Інформаційні (тобто методи навчання в яких використовуються інформаційні технології та інтернет-ресурси) до них належать: наукові, навчальні, навчально-методичні, довідкові, демонстраційні матеріали, нормативні документи, розміщені і Інтернеті, а також електронні періодичні видання, електронні бібліотеки, бази даних, довідкові ресурси, освітні сайти, програмні продукти.

3) Проблемне навчання – це спосіб залучення студентів до процесу активної розумової діяльності шляхом вирішення завдань, що пов'язані із засвоєнням змісту курсу.

4) Групове навчання (групові технології). В груповій технології можна виділити групову роботу (на принципах диференціації) та між групову (кожна група має своє завдання для досягнення загальної мети).

5) Індивідуальне навчання – залучення студентів до процесу науково-дослідницької діяльності шляхом підготовки до написання конкурсних наукових робіт, наукових статей, творів-есе за заданою тематикою та ін..

6) Інформаційно-комунікативні технології полягають у підготовці студентів до участі у виступах на наукових та науково-практичних конференціях та інших заходах із застосуванням публічних виступів.

10. Методи контролю

Модульне навчання – навчання засноване на диференціації навчального матеріалу з метою виокремлення модулів та поетапного їх засвоєння. Основне призначення модульно-рейтингової системи – забезпечення належного поточного контролю роботи студента на протязі всього терміну вивчення курсу «Конституційне право зарубіжних країн» та надати об'єктивну інформацію про його успішність

Норми організації та проведення рейтинг-контролю з дисципліни «Право соціального захисту» включають наступні методи контролю:

- 1) Вхідний рейтинг-контроль. Здійснюється перед початком вивчення дисципліни «Право соціального захисту» і полягає у тестуванні, спрямованому на встановленні рівня залишкових знань з дисциплін: «Цивільне право», «Адміністративне право», «Адміністративне судочинство», «цивільний процес» та інших суміжних дисциплін.
- 2) Поточний рейтинг-контроль здійснюється без спеціального переривання занять у формі виконання практичних робіт, оцінки виступів на семінарських заняттях, контрольних робіт, індивідуальних, типових і творчих завдань, звітів, рефератів тощо.
- 3) Рубіжний (проміжний) рейтинг-контроль являє самостійну форму контролю в структурі базового модуля. Проводиться наприкінці вивчення базового модуля.
- 4) Підсумковий рейтинг-контроль є формою контролю в рамках підсумкового модуля і передбачає надання часу на самостійну підготовку, включає загальні питання з дисципліни і спрямований на визначення загально дисциплінарного рівня знань. Проводиться у формі екзамену з дисципліни «Право соціального захисту».
- 5) Добір балів – це перевірка знань студентів, що бажають відпрацювати пропущені заняття (з поважної причини) чи підвищити рейтинг.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль знань				Екзамен	Сума	
Контрольний модуль 1		Контрольний модуль 2		Індивідуальне завдання	20	100
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Змістовий модуль 3	Змістовий модуль 4	20		
15	15	15	15			

Шкала оцінювання: національна та ECTS

ЗА ШКАЛОЮ ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою
		Залік
A	90 – 100 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	
C	75 – 84 (добре)	
D	70 – 74 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)	
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)	

13. Рекомендована література

Основна

1. Болотіна Н.Б. Право соціального захисту України: Навч. посіб. – 4-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2018. – 663 с.
2. Денисенко К.В. Право соціального забезпечення. Конспект лекцій для студентів для студентів усіх форм навчання / Укл.: Денисенко К.В. – Чернігів: ЧНТУ, 2017.– с.96.
3. Право соціального забезпечення в Україні: підручник. – Харків / За заг. ред. С.М. Прилипка, О.М. Ярошенка: Вид-во «ФІНН», 2009. – 434с.
4. Право соціального забезпечення в Україні: підручник. – Харків / Т. А. Занфірова, М.І. Іншин, С.М. Прилипко та ін.; за заг. ред. Т.А. Занфірової, С.М. Прилипка, О.М. Ярошенка. 2 – ге вид. переробл. і доповн. – Х.: «ФІНН», 2012. – 640 с.
5. Сирота І.М. Право соціального забезпечення в Україні: підручник студентів вищих навч. закладів / І.М. Сирота; МОНУ; Одеська національна юридична академія. – 7-е вид., переробл. й доп. – Харків: Одиссей, 2017. – 408с.
6. Смолярова М. Л. Право соціального захисту : Практикум / М. Л. Смолярова.– Запоріжжя, 2017. - 144 с.

7. Сташків Б.І. Право соціального забезпечення. Особлива частина : навчальний посібник / Б. І. Сташків. - Чернігів : ПАТ «ПВК «Десна», 2018. - 1092 с.

Додаткова

1. Багмет М.О., Міхель Д.О. Державні соціальні стандарти в Україні – як гарантія формування європейського рівня і якості життя [Електронний ресурс] // Гілея: збірник наукових праць. – К., 2016. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/portal/.../P5_doc.pdf
2. Іванов Ю. Ф., Іванова М.В. Трудове право України : навч. посіб. 2-ге вид. доповн. і переробл / Ю.Ф. Іванов, М.В. Іванова. - Київ: Алерта, 2020. - 442 с.
3. Іванов Ю. Ф. Цивільне право України : Навч. посіб. у 2 т. / Ю. Ф. Іванов, О. В. Куриліна, М. В. Іванова – 2-ге вид. доповн. і переробл. – Т. 1. – К.: Алерта, 2019. – 342 с.
4. Прилипко С. Розмежування права соціального забезпечення і трудового права // Право України. – 2013. - №2.
5. Система соціального захисту та соціального забезпечення в Україні: реальний стан та перспективи реформування. – К.: Центр громадської експертизи, 2015.
6. Тарасенко Л. Право на пільги – конституційне право на соціальний захист чи нездатність держави забезпечити належний життєвий рівень іншим чином [Електронний ресурс]. – 19.01.2018. – Режим доступу: <http://www.pilga.in.ua/node/1192>.
7. Чутчева О.Г. «Дія соціально-забезпечувального законодавства: проблеми теорії та практики» [Електронний ресурс] // Держава і право. Юридичні і політичні науки. - 2016. - N 47. - С. 323-330. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/DiP/2010_47/5-4.pdf.
8. Трудове право : підручник / [О. М. Ярошенко, С. М. Прилипко, А.М. Слюсар та ін.] ; за заг. ред. О.М. Ярошенка. – 3-тє вид., перероб. і допов. – Харків : Право, 2019. – 544 с.

Інформаційні ресурси:

1. Система інформаційно-правового забезпечення ЛІГА: ЗАКОН
2. Верховна Рада України: офіційний веб-портал *URL*:: <http://portal.rada.gov.ua/>
3. Урядовий портал: єдиний веб-портал органів виконавчої влади України *URL*:: <http://www.kmu.gov.ua/control/>
4. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського *URL*:: <http://www.nbuv.gov.ua/>
5. Всеукраїнський юридичний портал *URL*: <http://jurconsult.net.ua/>
6. Національна академія правових наук України *URL*:: <http://www.aprnu.kharkiv.org/>
7. Інститут законодавства Верховної Ради України *URL*: <http://instzak.rada.gov.ua/instzak/control/uk/index>
8. <http://www.mlsp.gov.ua/control> - Міністерство соціальної політики України
9. http://www.pfu.gov.ua/pfu/control/uk/publish/article.app2?art_id=214471 – Пенсійний фонд України

